külaskäigul viibiva Läti presidendi A. Kviesis'e ja külastas s. a. aug-s Soome presidenti P. E. Svinhufvud'i. Valitsusest lahkumise järel tõmbus T. poliitiliselt lavalt tagasi. Pärast K. Päts'i valitsuse poolt 12. märtsil 1934. a. teostatud pööret on T. olnud demokraatliku opositsiooni juhtivaks tegelaseks; see on riigikriisist tingitud vaikiva oleku tõttu saanud end avaldada väga piiratud kujul. T. esitas koos kolme teise endise riigivanemaga (J. Kuke, A. Piibu ja J. Teemant'iga) okt-i lõpul 1936 riigivanemale märgukirja, kus käsiteldi poliitilisi küsimusi seoses Rahvuskogu valimistega. Et esitatud soovid ei leidnud täitmist, jäi T. Rahvuskogu I koja valimistest eemale ega nõustunud hiljemini osa võtma ka Rahvuskogu II koja tööst. 1938. a. valiti ta Tartu valimisringkonna kandidaadina väljaspool uue Põhiseaduse elluviimise rahvarinnet suure enamusega Riigivolikogu liikmeks, kellena ta on juhtinud väikesearvulise demokraatliku rühmitise tegevust. Vahepeal jätkas T. tööd „Postimehe" (selle omanikuks oli ta kuni a. 1930) peatoimetajana, mis kohalt ja üldse „Postimehe" toimetusest ta sunniti lahkuma juulis 1935, kui „Postimees" pandi sekvestri alla ja võeti valitsuse suuna pooldajate kätte. A-il 1936—39 tegi T. korduvalt tagajärjetuid katseid saavutada luba uue ajalehe väljaandmiseks. A-il 1935—39 oli ta ühistegevuse prof-ks Ühistegelise Liidu poolt ülalpeetud eraõppekohal Tartu ülikooli majandusteaduskonnas. T. on Eesti-Rootsi Ühingu esimeheks a-st 1933, Eesti-Briti Ühingu esimeheks a-st 1932 ja võtnud osa veel mitme organisatsiooni tegevusest. Ta on asutise „Rahvusvaheline Instituut Ühistegevuse Uurimiseks" liige a-st 1936, Eesti Üliõpilaste Seltsi auvilistlane a-st 1921, Tartu Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu (a-st 1928), EKS-i (a-st 1929), E. Ajakirjanikkude Liidu (a-st 1930; sealt ta aga lahkus 1933. a. sündmuste järel), E. Karskusliidu (a-st 1931), „Vanemuise" seltsi (a-st 1922), Viljandi „Koidu" seltsi, Tartu E. Põllumeeste Seltsi, Tartu Meeslaulu Seltsi ja paljude teiste organisatsioonide auliige ning Tartu linna aukodanik (a-st 1939). Viimaseil a-il on T-i ja ta perekonda tabanud rasked löögid ta poegade Lembit Reinu surma (1934) ja Ilmar Hansu mõrvamise (1939) kujul. T-i sulest ilmunud kirjutistest mainitagu veel „Das Genossenschaftswesen in Eesti 1925—1935" (*Fenno-Ugrica* V, B, Tall., 1936), „Esimese Eesti põllumajandusliku ostuühisuse asutamisest" (koguteoses „Ühistu" I, Tartu, 1937) ja „Autonoomialt — iseseisvusele" (koguteoses „Vabaduse tulekul" I, Tartu, 1938).

Eesti Vabadusristi Kavalerid (1935); Eesti Vabadussõda 1918—1920 I, II (1937, 1939); koguteos: J. T. töös ja võitluses (1938); V. Zinghaus, Führende Köpfe der Baltischen Staaten (1938); Post. 1938, nr. 346 jj.; Pvl. 1938, nr. 347 jj.; „Uus Eesti" 1938, nr. 351; E. Kirj. 1938, nr. 12 (A. Saareste, J. Roos); „Looming" 1938, nr. 10 (J. Roos); „Eesti Kool" 1939, nr. 1 (J. Roos); „Varamu" 1938, nr. 10 (M. Päss); „Nädal Pildis" 1938, nr. 24 (P. Tarvel); isikl. jm. saadud andmed.

T.

***TÕRVAND, Juhan**, riigikaitse tegelane, oli Sõjavägede Staabi ülemaks sellelt kohalt vabastamiseni märtsis 1934 ja Riigikogu poolt kohtu kätte andmiseni seoses sõjalaevade müügiga Peruule J. Tõnisson'i (vt. ka *Suppl.*) valitsuse ajal, suvel 1933. Dets-s 1934 mõisteti T. Riigikohtus kohtulikult õigeks. Sõjavägede Staabi ülemana oli T. innukalt tegev Eesti sõjaväe arendamisel riigi kandejõu ja lühendatud sundteenistusaja kohaselt; ta oli õhuasjanduse ja gaasikaitse organiseerimise algatajaid, võttis lektorina osa tööst kõrgemas sõjakoolis ja kuulus veebr-s 1933 asutatud Riigikaitse Nõukogusse. Jaan-s 1935 vabastati T. sõjaväeteenistusest. Ühenduses A. Sirk'i (vt. *Suppl.*) poolt juhitud 1935. a. 8. dets-i vapside mässukavatsusega vangistati T. ja mõisteti sõjaringkonnakohtu poolt mais 1936 15 a-ks sunnitööle; karistusest vabanes ta riigihoidja K. Päts'i (vt. ka *Suppl.*) otsusega armuandmise korras dets-s 1937. T. on olnud spordiselts „Kalevi" esimees 1927—34, „Eesti entsüklopeedia" sõjanduse osakonna toimetaja dets-ni 1935 ja tegev ka ajakirjanduse alal „Vaba Maa", hiljemini „Rahvalehe" kaastöölisena.

„Sõdur" 1933, nr. 47; isikl. jm. saadud andmed.

T.

TÖRNE, Gottfried, balti-saksa genealoog, sünd. 1. VI 1854 vkj. Peterburis kirikuõpetaja pojana, õppis mõnda aega Pärnu ja Kuressaare gümnaasiumis, oli 1881—1913 Tallinna linnaarhiivi teenistuses; surn. 20. II 1918 ukj. Tallinnas.

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 348